

KONYA'DA BULUNAN FERİDUN NAFİZ UZLUK ARŞİVİ

THE FERİDUN NAFİZ UZLUK ARCHIVE IN KONYA

Bekir ŞAHİN*

Öz

Bu makalede Konya'da bulunan Nafiz Uzluk Arşivi geniş bir şekilde ele alınarak arşivin son durumu ve bulunduğu yerler anlatılmaya çalışılmıştır. F. Nafiz Uzluk hayatında elde ettiği en küçük bir bilgi kıvrıntısını dahi not etmiştir. Bıraktığı her kitabın ve her belgenin bir köşesinde hayatından ve düşüncelerinden kesitler vardır. Kâğıt ve kalem onun için adeta bir sırdaş, bir hayat arkadaşı olmuştur. Onların bu faydalı alışkanlıkları sayesinde bu gün gerek Mevlevilik, gerek yerel tarih, gerekse çeşitli şahıslara ait birçok bilgi kaybolmaktan kurtulmuştur.

Nafiz Uzluk arşivinde: Mevlevilik ve Mevlevîhanelerle ilgili kitaplar, hat levhalar, fotoğraf ve resimler bulunmaktadır. O, üzerinde bilgi taşıyan hiçbir malzemeyi, bir kâğıt parçasını, bir gazete kupürünü dahi atmıyıp saklamak gibi bir özelliğe sahiptir. Bu yüzden onun topladığı bütün müsveddeleri, mektupları, fotoğrafları, Uzluk Arşivi'nde korunmaktadır. Uzluk Ailesi, böyle değerli bir kütüphane ve arşivi geride kalanlara bırakarak Mevlâna ve Mevlevilik araştırmalarına büyük katkı sağlamıştır.

Tıbbî bilimler ve tıp tarihi açısından da Uzluk Arşivi büyük bir öneme sahiptir. Zira bu arşivde sadece Selçuklu ve Osmanlı tababeti ile ilgili bilgi, belge ve doküman bulunmamakta, aynı zamanda Cumhuriyet dönemi tıp tarihi açısından da pek çok değerli malzeme yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler

Arşiv, Mevlevilik, Tıp Tarihi, El Yazması, Kültür, Kitap, Kütüphane

* Konya Yazma Eserler Bölge Müdürü, bekirsahi@gmail.com.

Abstract

In this paper, the Nafiz Uzluk Archive in Konya was analysed in detail and tried to describe its last situation and locations. F. Nafiz Uzluk wrote down even any bit of information he got. There is information about his life and thoughts on each of the books or documents he left. Paper and pen were like his confidant or partner. Because of their beneficial habits, a lot of information on Mawlawiyah, local history and also various people has reached to the present day.

There are books on Mawlawiyah and Mevlevi Lodges, Calligraphy panels, photographs and pictures in the Nafiz Uzluk Archive. He had a characteristic of keeping any materials containing information, a piece of paper and even a press clipping. For this reason, all the notes he took, the letters and photographs are kept in the Uzluk Archive. Uzluk Family made a significant contribution to the researches on Mawlana and Mawlawiyah, leaving this precious library and archive.

The Uzluk Archive also has a great importance for the medical sciences and history of medicine. Because there are not only data, records and documents on Seljuqian and Ottoman arts of medicine, but also various important documents on the history of medicine of the Republic period in this archive.

•

Keywords

Archive, Mawlawiyah, History of Medicine, Manuscript, Book, Library

GİRİŞ

Arşiv kelimesinin kökü, eski Yunanca arkheion kelimesinin Latinceye geçmiş hali olan archivumdur. Arşiv: Kurumların, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri sonucunda meydana gelen, idarî, hukukî, kurumsal değeri olan ya da tekrar kullanılmak üzere üretilen her türlü görsel, yazılı, dijital belge ve bilgilerin muhafaza edildiği yerdir¹.

Mana itibariyle arşiv ise; resmi dairelerin, çeşitli müesseselerin veya kişilerin işlerini yürütürken, muamelesi tamamlanmış ve muhafazası icap eden vesikaların düzenli bir şekilde, belirli kaidelere göre bir araya getirilerek saklandığı yerdir.

Bir şeyin arşiv malzemesi olabilmesi için üzerinden en az 30 yıl geçmesi kaidesi kabul edilmiştir. Türkiye'de arşiv terimi, tarifteki manayı aşan bir biçimde kullanılmakta ve her türlü dokümantasyonu içine alan bir anlam da taşımaktadır.

Arşivler bir ülkenin tapu senedi, bir milletin hüviyet varakası, onun bütün varlığı, hakları ve hususiyetleri ile onu geçmişinden bugüne bugününden yarınlara bağlayan dayanağı ve en değerli kültür ve tarih hazinesidirler. Arşivlerin değerlendirilebilmesi, ancak arşivlerin istifadeye sunulabilmesi ile mümkündür. Arşivlerden gerek bizlerin, gerekse gelecek nesillerin istifade edebilmeleri ise, ancak arşiv malzemesinin sağlıklı bir şekilde korunması ve tahrip olanların da restore edilmesi ile mümkün olacaktır².

Fuat Aziz Göksel, Feridun Nâfiz Uzluk'un ana karakteristiğini "*toplayıcı, koleksiyoncu olan bir bibliyoman*" olarak belirtir. Konya'daki arşiv ile Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı'ndaki koleksiyonları günümüze kadar gelmiştir.

Son derece mütevazı şartlarda (varyemez hayatı ile) geçen bir ömürde Feridun Nafiz'un eline geçen her değeri kitaba tahvil edip bu büyük birikim sağlamıştır.

Çok sayıda, nadir diyebileceğimiz tıp yazmasını toplayabilmek bile başlı başına bir başarı olarak görülmelidir. Binlerce kitaptan oluşan zengin arşivinde; el yazma kitaplar, Arap harfli nadir matbu eserler ve ayrı basım, yayına hazırlanmış ve bir kısmı basılmış olan makaleler, çeşitli konularda dosya ve çok sayıda fotoğraf ve mektup ve hat levhalarla birlikte etnografik malzemeler yer

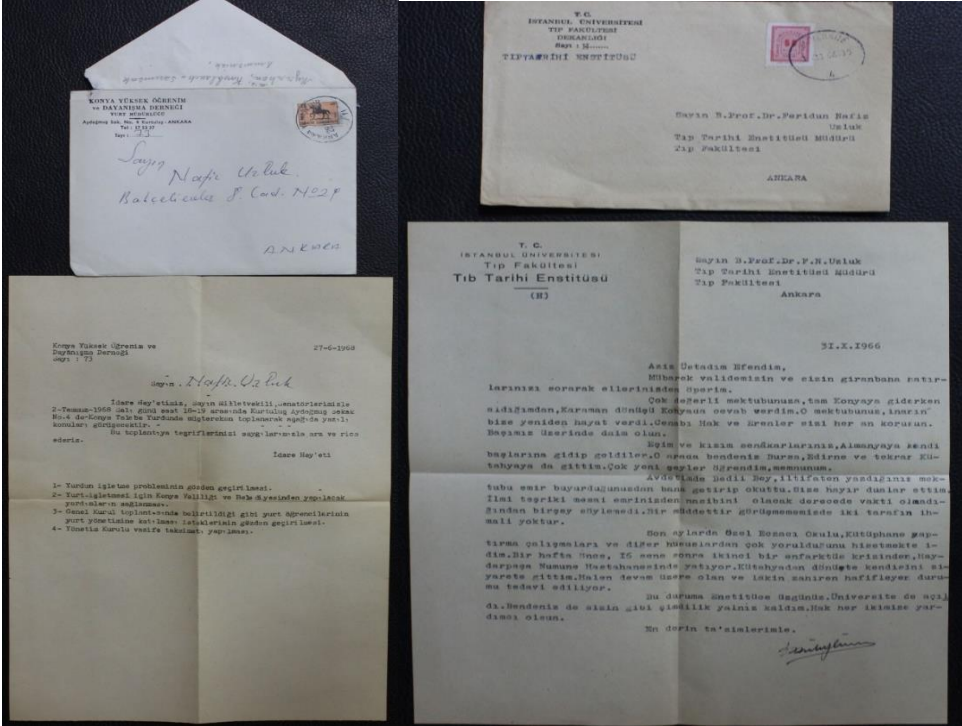
¹ İsmet Binark, *Arşiv ve Arşivcilik Bilgileri*. Ankara 1980, s. 3.

² Bekir Şahin, *Selçuklu'dan Günümüze Konya Belleği, Kent Hafıza Merkezleri, Kent İhtisas Kütüphaneleri, Kent Arşivleri*, Kayseri 2010, s. 28-56.

almaktadır.³

Foto1. SÜSAM Kütüphanesi Sergi Salonu'nda bulunan etnografik parçalar

³ <http://www.sdplatform.com/Dergi/415/Mevlana-asiqi-unlu-tip-tarihcimiz-Prof-Dr-Feridun-Nfiz-Uzluk.aspx> Erişim tarihi;24.11.2018.

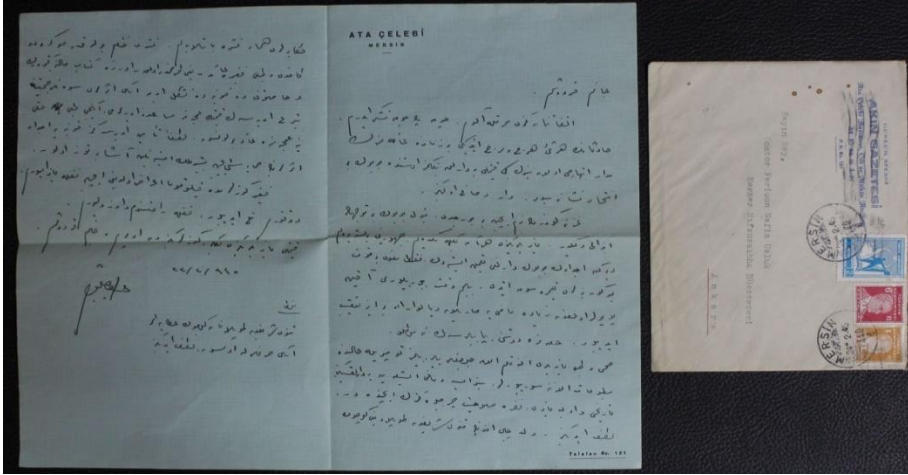

Foto 2. Nafiz Uzluk'a ait Mektuplar.

Nafiz Uzluk'un Hayatı

1902 yılında Konya Ereğli'de doğmuş olan Feridun Nafiz Uzluk, Subay Ahmed Hamdi Bey'in, Mevlana soyundan Ali Çelebi'nin kızı Sıdıka Hanım'la evliliğinden dünyaya gelmiştir. Beyşehir taburu ile Yemen'e görevli olarak giden babası Yüzbaşı Ahmet Hamdi Bey 1905 yılında, 28 yaşında şehit olmuştur.

Mesleki çalışmalarının yanı sıra Türk Tarihi, Eski Türk Edebiyatı, tasavvuf, özellikle Hz. Mevlâna ve Mevlevilik konularıyla da yakından ilgilenmiş, tıp alanındaki araştırmaları yanı sıra zikredilen konularda da telif ve tercüme olarak pek çok yayın yapmıştır. Ayrıca bu alandaki bazı faaliyetlere öncülük etmiş yahut aktif olarak katılmış; hatta kendisi Ankara'da Uzluk Basımevi adında bir matbaa kurup çok değerli eserler yayınlamıştır.

Uzluk gençlik yıllarından itibaren tıp ve kültür tarihi ile yakından ilgilenmiştir. İyi derecede Farsça ve Arapça yanında Fransızca ve Almanca bilmektedir. Erişebildiğimiz kadarıyla ilk yazısı 1922 de Payamı Sabah'ta çıkmıştır. 27 Eylül 1974 yılında vefat eden Uzluk, hiç evlenmemiştir⁴.

Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk (1902-1974) ve Koleksiyonculuğu

Feridun Nafiz Uzluk; Tıp Tarihi, Mevlâna ve Mevlevilik konusunda her türlü bilgi ve belgeyi biriktirmeyi hedeflemiş, yurt içinde ve yurt dışında gittiği her yerde bu yönde araştırmalarda bulunmuş, yerli yabancı pek çok ilim adamı ile

⁴ Hasan Özönder, "Uzluk Feridun Nafiz", *Konya Ansiklopedisi*, Konya 2015, s. 29, 30.

irtibat kurmuş ve bunun sonucunda gerçekten çok değerli bir arşiv vücuda getirmiştir.

Türk Milleti'nin zengin birikimlerinin bilincinde olan ve ömrünü adayarak bu büyük milletin değerlerini koleksiyonunda toplamaya çalışmıştır. Feridun Nafiz Uzluk Tıp alanındaki maharetine ilâveten, tam bir kültür adamı hüviyetiyle, gerek Tıp Tarihi, gerek Kültür ve Sanat Tarihi, gerekse Mevlâna ve Mevlevîlik ile ilgili pek çok kitabı ve dokümanı arşivinde toplamış, bu uğurda tüm mesaisini ve servetini ortaya koymuştur. Bu şahsî gayretlerin neticesinde ortaya çıkan dev arşivde, değeri tartışılmaz bir kütüphaneyi ve çok sayıda doküman ile sanat eserini görmek mümkündür.

Bu arşiv içerisinde son Mevlevî postnişinlerinden Veled Çelebi'nin kendi yazdığı eserlerle yine ondan kalan son dönem Mevlevîlik tarihine ışık tutacak önemli belgeler de yer almaktadır. Bu kitap ve belgeler, Veled Çelebi'nin kızı Devlet İzbudak tarafından ailenin en yakınlarından biri olan Feridun Nafiz Uzluk'a verilmiştir.

Nimet Uzluk ise, vefatından önce evinin kendi hissesini, eşyalarını, eşi ile birlikte oluşturduğu fotoğraf arşivi ve kütüphanesini Selçuk üniversitesi Selçuklu araştırmaları merkezine bağışlamıştır⁵.

Feridun Nafiz Bey'in bir özelliği kâğıt ve kalemi candan bir dost, mahrem bir sırdaş edinmesidir. Hz. Mevlâna ve Mevlevîlik sahası, yakın dönem kültür ve edebiyat tarihimize de ışık tutan değerli notlar arasında tıp tarihi ile ilgili notları da önemlidir.

Feridun Nafiz Bey aynı zamanda iyi bir arşivci idi. Onun ölümünden sonra Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezine intikal eden Konya'daki arşivi ile Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı'nda oluşturduğu arşiv, bilim tarihi açısından önem arz etmektedir.

F. Nafiz Uzluk'un maddi varlıkları kendisinin ve kardeşi Şahabettin Uzluk'un vefatından sonra varislere intikal etmiş, Şahabettin Uzluk'un eşi Nimet Uzluk kendisine düştüğü kadarıyla –özellikle Mevlâna ve Mevlevîlikle ilgili olanları- S.Ü: Selçuklu araştırma merkezi (SÜSAM)'ne bağışlamıştır. Diğer varisler maddiyatla ölçülemeyecek kadar değerli olan yılların birikimi bazı önemli dokümanları satma yoluna gitmişlerdir⁶.

⁵ Emine Karpuz, "Nimet Uzluk (1914-2000)", *Uzluk Ailesi Armağanı*, haz. Haşim Karpuz-Ahmet Çaycı-Serdar Ceylan, Konya 2017, s. 57, 58.

⁶ Nuri Şimşekler, "Feridun Nafiz Uzluk'a Elli Yıl Sonra Verilebilen Müjde: Mevlana Araştırma Enstitüsü", *Akademik Sayfalar*, 4/20, s. 166.

Nafiz Uzluk'un Konya'daki Koleksiyonları;

Binlerce kitaptan oluşan zengin kütüphanesi ağabeyi Şehabettin Uzluk ve eşi Nimet Uzluk tarafından Mevlâna Enstitüsü'ne hibe edildi. Uzluk kardeşlerin geride bıraktıkları eserlerden Konya İl Halk Kütüphanesi Uzluk Bölümü'ndeki yazma eserlerle bazı sanat ürünü çalışmalar, Bölge Yazmalar Kütüphanesi'ne 24.02.2015 tarihinde devredildi. Diğer bir kısmı da Selçuk Üniversite'nin Merkez Kütüphanesi'ne taşınmıştır.

S.Ü. SELÇUKLU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Ülkemizin kalkınmasına katkı sağlamak, bilim üretmek, bilim ve eğitim kadroları yetiştirmek amacıyla kurulan üniversitelerin görevlerinden biri de kuruldukları bölgenin sosyal, kültürel, sağlık ve teknik alanlarında gelişmesini sağlamak; özellikle sosyal bilimler açısından kültür varlıklarına, şahsiyetlerine sahip çıkıp, bilimsel veriler ışığında bunları araştırmak ve insanlığa tanıtmaktır. Bu manada Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı bir birim olmak üzere 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 7. maddesinin d/2 fıkrası uyarınca ve Yüksek Öğretim Kurulunun 2/5/1985 tarih ve EÖ/07.04.004/1736-6791 sayılı kararı gereğince 1985 yılında "Selçuklu Araştırmaları Merkezi" kurulmuştur. Selçuklu Araştırmaları Merkezi tarafından şimdiye kadar Selçuklu Tarihi ile ilgili ulusal ve uluslararası kongreler, sempozyumlar, paneller ve konferanslar gibi birtakım bilimsel aktiviteler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca merkez bünyesinde Farsça ve Arapça dersler de verilmiştir.

Foto 3. SÜSAM Kütüphanesi Cilt Atölyesi girişi.

Merkez, uzun süre Mevlana Dergâhının doğu tarafında Karatay Belediyesine ait Çelebi evleri denilen yerde hizmetini sürdürmüştür. İçerisinde Uzluk koleksiyonunun da bulunduğu Kütüphane Prof. Dr. Nejat Göyünç İhtisas Kütüphanesi olarak hizmet yürütölmüştür⁷.

Merkez’de, geçmişte önemli kişilerce çekilmiş olan Konya ve tarihi ile ilgili fotoğraf, cam negatif ve dialardan meydana gelen görsel malzeme Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanlığı arşivi oluşturulmuş; ayrıca bir ihtisas kitaplığı kurulmuştur. Kitaplıktaki eserlerin çoğu rahmetli Dr. Şehabeddin UZLUK ve kardeşi Feridun Nafiz Uzluk'a ait olup, Sayın Nimet UZLUK tarafından merkeze bağışlanmıştır. İçerisinde kitapların yanı sıra değerli belge ve tabloların da bulunduğu bu bağışlar sayesinde Merkezde, Mevlâna, Mevlevihaneler ve tıp tarihi konusunda zengin bir koleksiyon meydana gelmiştir.

Foto 4. SÜSAM Kütüphanesinden görünüş.

⁷ Bekir Şahin, *Konya'nın Kırk Kütüphanesi*, Konya 2017, s. 86.

Foto 5. SÜSAM Kütüphanesi'nde tasnif çalışmalarından bir görünüş.

Bunlar arasında F. Nafiz Uzluk'un yerli ve yabancı meslektaşlarıyla yaptığı yazışmalar, şahıslar ve olaylar hakkında tuttıkları notlar, fotoğraflar, belgeler, çeşitli yayınlar zikredilmelidir. Tıp alanında yayınlanmış pek çok kitap ve makalesi bulunan Feridun Nafiz Bey, tıp tarihiyle ilgili onlarca eseri de tercüme etmiş; bu eserlere ait çoğu Osmanlı Türkçesi alfabesiyle, bazıları da daktilo edilmiş halde bulunan müsveddeler, halen Merkez Uzluk Arşivi'nde bulunmaktadır.

Bu dokümanlar içerisinde, son Mevlevî postnişinlerinden Veled Çelebi (1867-1953)'nin kendi yazdığı eserlerle, yine ondan kalan son dönem Mevlevîlik tarihine ışık tutacak önemli belgeler de yer almaktadır. Yine Ahmed Remzi Dede ve Tahirü'l-Mevlevî gibi son devrin önemli Mevlevî şahsiyetlerinden intikal eden bazı değerli eserler de Uzluk Arşivi'ndedir.

Yine bu arşivde, tıp ve tıp tarihi ile ilgili kitaplar, broşürler, ayrı basımlar, kupürler, el yazması defterler, dosyalar, makaleler ve fotoğraflar yer almaktadır. Koleksiyonda, müellifi tanınmış ve tıp literatüründe önemli yeri olan tabiplerin ve eserlerin yanında tedavi yöntemlerinin ya da çeşitli terkiplerin listelendiği, küçük uygulamaların anlatıldığı kitapçıkları ve telif ya da istinsah edenin

genellikle meçhul olduğu tıp ile ilgili eserler de bulunmaktadır⁸.

Bu eserler bazen belli bir konu üzerindeki bilgilerin derlemesi olabileceği gibi genellikle tıbbî notlar, ilaç terkipleri, dualar, tılsımlar vb. eski tıbbın kapsamına giren notlardan meydana gelmektedir.

Bu kitapların zahriye sayfalarında, derkenarlarında bulunan Nafiz Uzluk'n özel notları bu koleksiyonu daha da değerli kılmaktadır.

Uzluk ailesine ait aile fotoğrafları, mühürler, aileye verilen ödüller ve madalyalar, daktilolar, Şahabettin Uzluk'un çalışmaları ve tabloları, Feridun Nafiz Uzluk'un kullandığı bazı tıbbî malzemeler Selçuklu Araştırmaları Merkezi'nde sergilenmektedir.

⁸ Haşim Karpuz-Yakup Şafak, "SÜSAM Uzluk Arşivi'nin Mevlevilik ve Tıp tarihi Açısından Önemi", X. Milli Mevlana Kongresi Tebliğler, II, Konya 2003, s. 105-109; Özender, "Uzluk, Feridun Nafiz", s. 29-30.

Foto 6. SÜSAM Kütüphanesi Sergi Salonu'nda sergilenen Uzluk ailesine ait aile fotoğrafları, mühürler, aileye verilen ödülleri ve madalyalar, Feridun Nafiz Uzluk'un kullandığı bazı tıbbi malzemeler materyaller.

Uzluk ailesi yazma eserlerini ve çok sayıda matbu Arap harfli ve Latin harfli kitaplarla birlikte fotoğraf koleksiyonunu buraya bağışlamıştır. Bu merkezde Uzluk koleksiyonuna ait 4.846 adet Arap harfli Nadir matbu, Arapça, Farsça, Osmanlı Türkçesi eserlerle birlikte değişik konularda Latin harfli kitaplar da yer almaktadır. Yine bu merkezde Nafiz Uzluk Koleksiyonuna ait olan SÜ Dokümantasyon merkezinde bulunan 2.518. adet yazma eser ve belgenin dijital kopyaları mevcuttur.

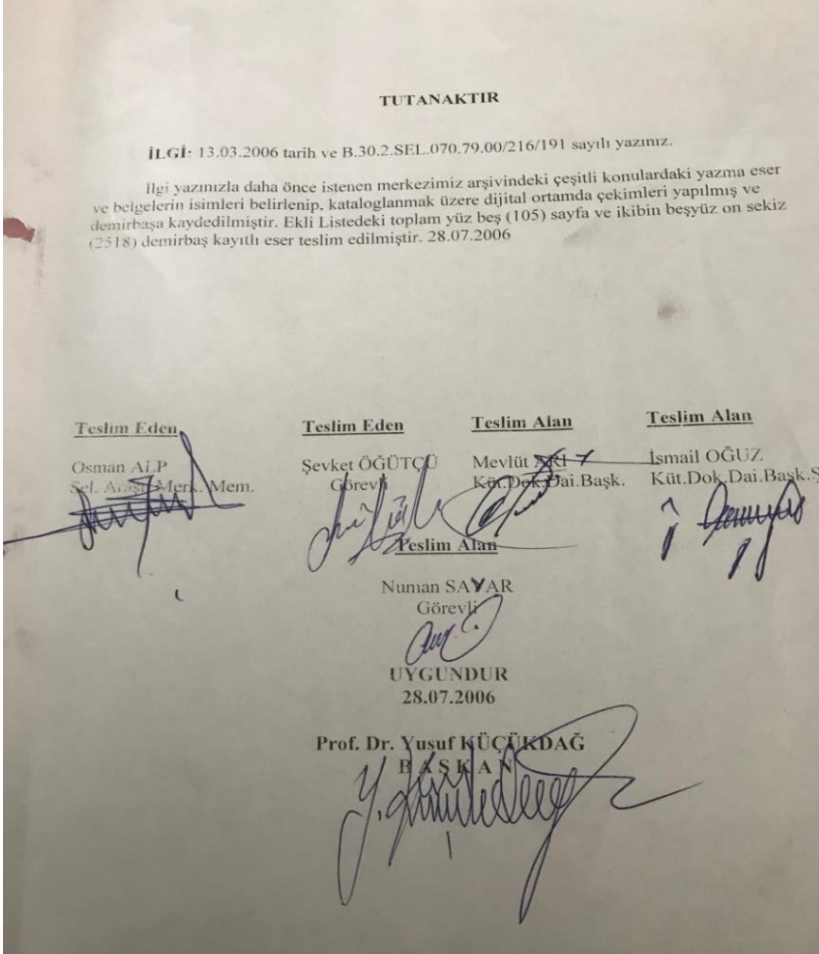

Foto 7. Nafiz Uzluk Koleksiyonu'na ait Tutanak.

2017 yılı Şubat ayında şu anki binasına; Selçuk Üniversitesi Müze Binası 2. katına taşınmıştır. Burada Uzluk ailesinden kalan kitaplar birleştirilmeye çalışılmıştır. Uzluk İhtisas Kütüphanesi öğrencilerin kullanımına açılmıştır. Ayrıca Selçuklu Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi oluşturularak ortaçağ tarihi ile kitaplar öğrencilerin kullanımına sunulmuştur. Merkez bünyesinde Konya Bölge Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü'nün desteğiyle Cilt Atölyesi kurularak yıpranmış kitapların ciltleri onarılmaktadır. Yaklaşık 2000 kitap yeniden ciltlenerek kütüphane bünyesine kazandırılmıştır.

Foto 8. SÜSAM Kütüphanesi Cilt Atölyesi.

SÜSAM ARŞİVİNDEKİ CAM NEGATİF VE FOTOĞRAF, KARTPOSTALLAR, ÇEŞİTLİ DOKÜMANLAR

1. 18 adet kutuda toplam 285 adet cam negatif.

2. Selçuklu Es I. Kolide Selçuk Es'e ait 2085 film.

3. Selçuklu Es II. Kolide Selçuk Es'e ait 286 cam negatif.

4. Selçuk Es Fotoğrafları I. dosya 320 adet.

5. Selçuk Es Fotoğrafları II. Dosya 203 adet.

6. Selçuk Es Fotoğrafları III. Dosya 177 adet.

7. Selçuk Es Fotoğrafları IV. Dosya 242 adet.

8. Selçuk Es Fotoğrafları V. Dosya 271 adet.

11. Prof. Dr. Yılmaz Önge sergi fotoğraf 2. dosyası 1004 adet.

12. Türk Tarih Kurumu Mimar Sinan Yapıları 1. cilt külliyeler dosyası 1 adet.

13. Türk Tarih Kurumu Mimar Sinan Yapıları 2. cilt tek yapılar 1 adet.

14. Çerçeveli Çeşitli Ebatlarda 117 adet resim var.

15. Çerçeveli 48x37 Ebadında 28 adet resim var.

16. Eski Konya Diaları 772 adet.

17. Konya Panoraması 34 adet.

18. Silsilename'i Aliyye'i adlı dosyada 66 adet.

9. Serat Akkartal'a ait 231 adet film var (Selçuk Es I. Kolinin içinde).

10. Prof. Dr. Yılmaz Önge'nin resim sergisi fotoğraf, 37 adet ve matbu basılmış 11 adet resim.

21. Ahi Şerafeddin Camii ve Türbesi 5 adet resim.

22. 1320 tarihli mahkeme ilanı 4 adet.

23. Mesnevi Ön Sözleri 36 adet.

24. D/218 Mevlânâ ihtifali ile ilgili bir konuşma şahsi bir mektup ve gazete kupürleri dosyası.

25. Hz. Şems Tebrizi Resimden karta baskı 22 adet.

26. Eski Eser dosyası 8 adet resim ve film.

27. Konya Tarihi resimleri 10 adet.

28. Sanat tarihi ile ilgili bazı resimler 25 adet.

29. Mesnevi ile ilgili malzeme 5 adet.

30. Şahabeddin Uzluk resimleri kırk beş (45) adet.

31. Çeşitli Ebatlarda Şahabeddin Uzluk resimleri on üç (13) adet.

32. Yrd. Doç. Dr. Yaşar Semiz fotoğrafları 5 adet.

33. Şerafeddin Sarnıcı ile ilgili fotoğraflar 8 adet.

34. Belediye Başkanları fotoğrafları 19 adet. 35. Türkiye Anıtlar Derneği Şubesi Çalışan üye fotoğraflar 2 adet.

19. Sadreddin Konevi bilgi not dosya 1 adet. Mevlevilikle ilgili resimler 64 adet.

20. Hacı bayram Cami ve İsfahanı Mescidi 10 adet resim.

36. İbrahim Nuri Tongur fotoğrafları 9 adet.

37. Muhtelif 25 adet fotoğraf.

38. Merkez Arşivi isimli zarfta 9 adet fotoğraf.

39. Şahabeddin Uzluk Bey hekim mescidine ait fotoğraflar 11 adet.

40. S. Ü. Rektörler 13 adet.

41. Ahmet Uğur adlı zarfta 1 mektup 1 fotoğraf.

42. Önemli Şahsiyetler (Post nişiler) 8 adet.

43. Doktorlar 9 adet fotoğraf.

44. Belediye Başkanları 25 adet fotoğraf.

45. Can Şahinden alınan fotoğraf kopyaları 32 adet.

46. Üzerinde F. N. Uzluk yazan küçük albümde çeşitli yerlere ait 37 adet fotoğraf.

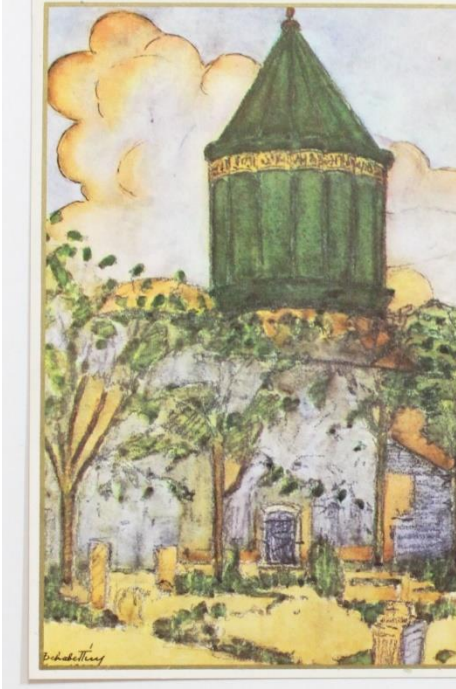
47. Belediye Başkanları Valileri 6 adet.

48. Belediye Başkanları Valileri 6 adet.

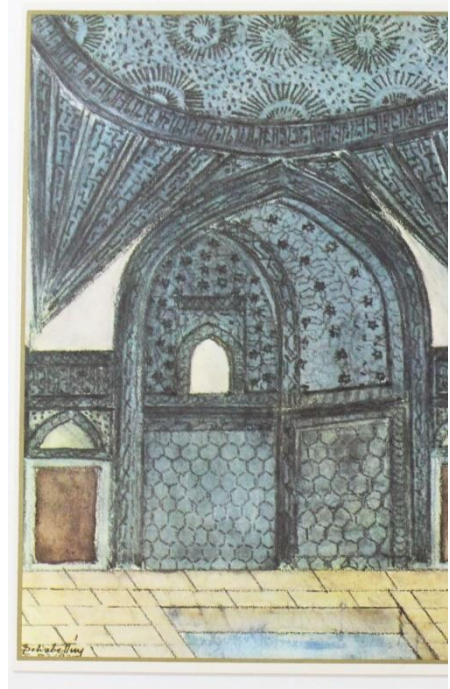
49. Mine Erol isimli zarfta 19 adet kartpostal.

SÜ Selçuklu Araştırma Merkezi'nde; Şahabettin Uzluk'un Türkiye Anıtlar Derneği Konya Şubesi Başkanı olduğu dönemde bastırıp dağıttığı Konya gravürleri, hat örneklerini, Mevlevi minyatürleri de bulunmaktadır.

Mimar Şahabettin Uzluk'un Konya Tarihi Kartpostalları üzerine yaptığı çalışmalarda burada yer almaktadır. Şahabettin Uzluk mimari yapıların ve iç mekândaki formların gerçekçi bir anlatıyla resmedildiği, detay ve motiflerinde kendisine has üslubuyla ince bir işçilik içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu gerçekçi ve ayrıntıcı tavrından dolayı tarihi eserlerin iç ve dış detaylarının zaman içinde yıpranmasına ve yok olmasına karşı bir belgeleme gayreti görülmemektedir. Suluboya tekniği birçok çalışmada kullanılmış ve aynı tekniğin içerisinde tarama kalemleriyle detaylar ve konturlar yer almıştır. Karakalem lavi teknikler de kullanılmıştır⁹.

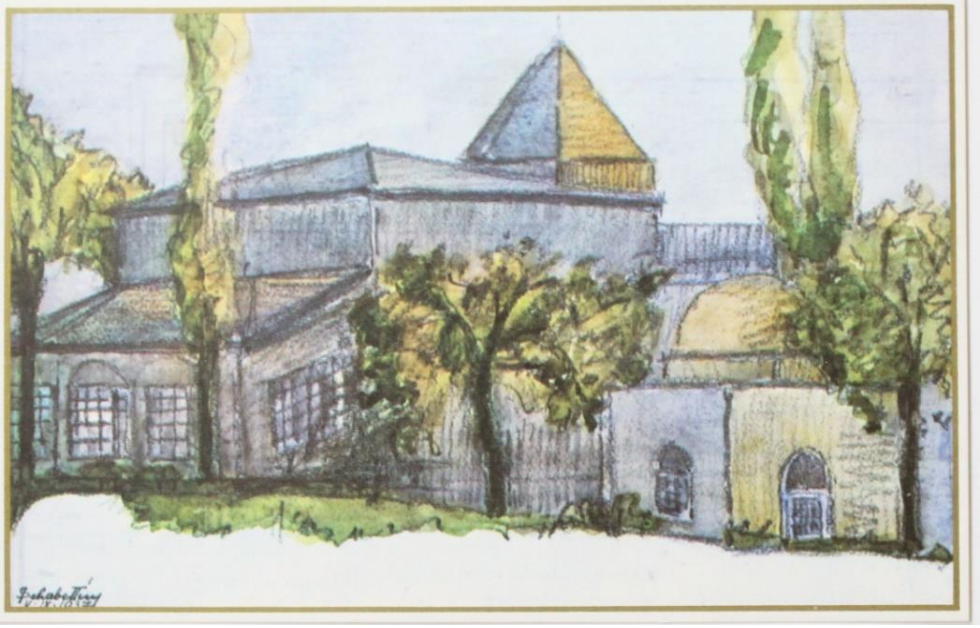

Resim 1. Yeşil Kubbe ve Niyaz Penceresi.

Resim 2. Karatay Medresesi içi.

⁹ Ayşe Zehra Sayın, "Konya Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Feridun Nafiz Uzluk Koleksiyonu'ndaki Tezhipli Eserler", *Uzluk Ailesi Armağanı*, haz. Haşim Karpuz-Ahmet Çaycı-Serdar Ceylan, Konya 2017, s. 227.

Resim 3. Şemsî Tebrizî'nin Makamı.

Merkez bünyesinde yayımlanan dergi ilk sayısını 1986 yılında Selçuk Dergisi adıyla yayımlamıştır ve 1989 yılına kadar 4 sayı çıkmıştır. Yaklaşık 30 yıl sonra dergi Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi adıyla 5. sayısı ile 2016 Aralık ayında yeniden yayın hayatına başlamıştır. Yılda iki kere yayımlanan dergi 2018 Haziran'da 8. sayısını çıkarmıştır.

Foto 9. Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi'nin muhtelif sayıları

Selçuklu Araştırmaları Merkezi bünyesinde şuan Merkez Müdürü Doç. Dr. Mehmet Ali Hacıgökmen, Müdür Yardımcısı Dr. Öğr. Üyesi Sefer Solmaz, Kütüphane ve Cilt Sorumlusu Şevket Öğütcü, Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi Sorumlusu ve Editör Yardımcısı Selma Dülgeroğlu, Kat Görevlisi Muhammed Mustafa Çelik görev yapmaktadır.

Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi Editörleri

Doç. Dr. Mehmet Ali Hacıgökmen, Dr. Öğr. Üyesi Sefer Solmaz, Dr. Öğr. Üyesi Zehra Odabaşı, Öğr. Gör. Derya Deniz Gezer (İngilizce Editör)

Editör Yardımcıları

Arş. Gör. Hatice Aksoy, Arş. Gör. Abdullah Burgu, Arş. Gör. Abdul Metin Çelimbilek, Selma Dülgeroğlu

Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü

Feridun Nafiz Uzluk arşivinin muhafaza edilip araştırmacıların hizmetine sunulduğu bir başka kurumda Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü'dür.

Feridun Nafiz Uzluk'un ailesi tarafından Konya İl Halk Kütüphanesi'ne bağışlanan; 125 adet hat levhası, yağlı boya resimler ve muhtelif fotoğraflar, Konya İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü tarafından Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğüne 24.02.2015 tarihinde teslim edilmiştir.

Aynı tarihte 3 adet duvar saati, cam fanus üzerine yazılı duvar saati, 2 adet çini porselen tabak ve bir bakır tabak İl Halk Kütüphanesi'ne iade edilmiştir.

Foto 10. Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Hat Reyonundan bir görünüş.

Konya İl Halk Kütüphanesi Nafiz Uzluk Bölümü'nde bulunan toplam 448 cilt içinde bulunan 612 adet yazma eser 03.06.2004 tarihinde Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ne devredilmiştir. Yine aynı tarihte 9 adet Latin harfli, 49 adet Arap harfli toplam 58 cilt içinde 70 adet eser teslim edilmiştir. 31.07.1991 tarihli liste ile toplam Yazma; 589, Basma; 3680 olmak üzere toplam; 7618 eserin devri yapılmıştır¹⁰.

Bu eserlerin dillerine göre dağılımı şu şekildedir: Osmanlı Türkçesi; 299, Farsça; 165, Arapça; 125, toplamda 589 cilt¹¹.

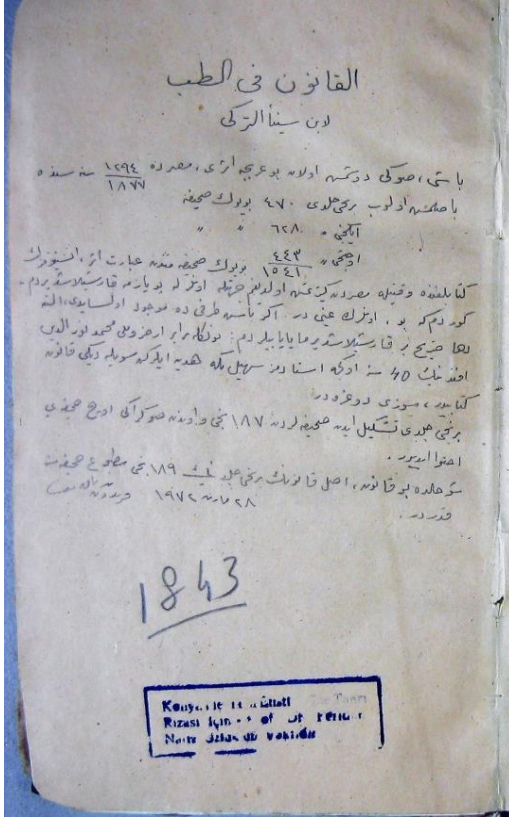
Yazma kitaptan bir kısmı Mevlevîlik ve diğer konular ile alakalı, 61 adet yazma Tıp Tarihiyle ilgilidir. Bu eserlerin içinde klasik İslam tıbbının önemli kaynakları olan müellifi bilinen eserler yanında çeşitli tıbbi bilgilerin kaydedildiği ve kiminin tarafından ve nerede kopya edildiği bilinmeyen mecmualar da bulunmaktadır. Ayrıca yine tıp konusunda yazılmış küçük kitaplar olarak tarif edebileceğimiz risaleler, tercümeleler, çeşitli ders notları ve değişik kütüphanelerde bulunan tıp kitapları katalogları bulunmaktadır.

Bu çalışma, *"Uluları, yutan unutkanlık çukurundan çıkarmak ve cihana ilan etmek bütün hekimlerimize düşen vazifeler arasındadır."* diyen, Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk koleksiyonundaki tıp tarihi ile ilgili arşivi öne çıkarmaktadır.

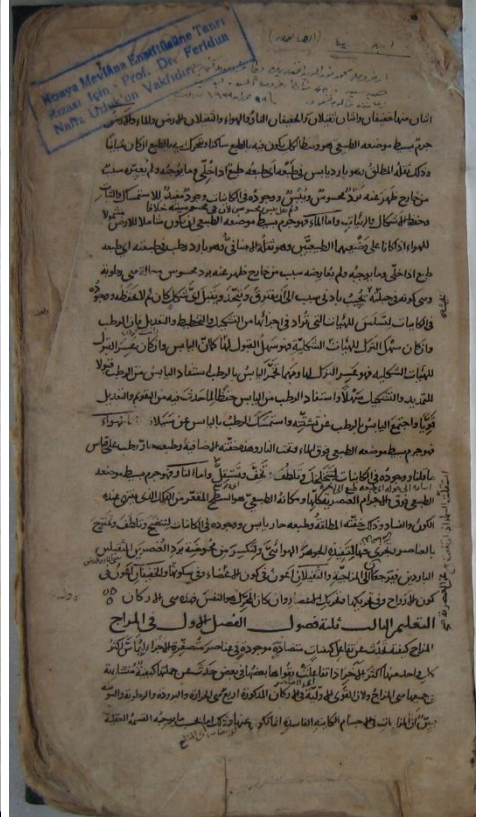
¹⁰ Şahin, *Selçuklu'dan Günümüze Konya Belleği*, s. 28-56.

¹¹ Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'nün 03.06.2004 tarih ve 672 sayılı Resmî Yazısı ve Ekli Tutanaklar.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğü'nün 15.06.2004 tarih ve 395 sayılı yazıları.

Resim 4. Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Koleksiyonu'nda bulunan Nafiz Uzluk'a ait El-Kanun Fi't-Tıb isimli kitabın zahiriye sayfasına kitapla ilgili Uzluk'un el yazısıyla düştüğü not.

Resim 5. KYEBM 6858 – El-Kanun Fi't-Tıb, İbni Sina, Ebu Ali Hüseyin b. Abdullah

Kültür ve sanat hayatımızda büyük emekleri olan Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk ve ailesinin de tezhipli eserlerin korunmasında ve günümüze ulaşmasında önemli katkıları olmuştur.

Konya Yazma Eserler Kütüphanesindeki Uzluk koleksiyonunda bulunan yazma eserlerde iyi derecede diyebileceğimiz tezhipler yer almaktadır. Bu tezhipler, çeşitli üslup özelliklerini barındırması sebebiyle tezhip sanatı açısından önem arz etmektedir. Bu kitaplar üslup olarak değerlendirildiğinde; Herat üslubu, Şiraz üslubu, Osmanlı üslubu izlerine rastlanır¹².

¹² Sayın, "Konya Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Feridun Nafiz Uzluk Koleksiyonu'ndaki Tezhipli Eserler", s. 227.

S.Ü. TIP FAKÜLTESİNDE BULUNAN KOLEKSİYON

Aşağıda isimleri ve adetleri belirtilen 48 (Kırk sekiz) adet Tıp Malzemeleri 09.12.2013 tarihinde S.Ü Tıp Fakültesi Dekanlığı adına Dr. Nedim Akgün (S.Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.D)'e teslim edilmiştir.

Türkiye'nin ilk tıpçılarından Feridun Nafiz Uzluk'un bu koleksiyonda, Tıp tarihi araştırmacılarına ışık tutacak. Tıpta kullanılan 50 ile 100 yıllık alet edevatın yanı sıra dünyaca ünlü 45 tıpcının eşsiz fotoğrafları da yer alıyor.

Uzluk'un koleksiyonunu ailesi, yıllar önce Prof. Dr. Refik Soylu'ya emanet etmişti. Tıp tarihine meraklı olduğu için muhafaza eden Soylu, daha iyi muhafazası ve araştırmacılara faydalı olabileceği için SÜ Tıp fakültesine teslim etmiştir. Prof. Dr. Soylu'nun teslim ettiği, koleksiyondaki tıbbi cihazlar Uzluk'un kullandıkları cihazlar olduğunu düşünmekteyiz. Bu cihazlardan Pek çokları bugün kullanılmasa da yine özelliğini kaybetmemiştir, kıymetli eserlerdir, tarihi değerleri vardır. Umulur ki tıp tarihi çalışmalarına ışık tutar.

Soylunun SÜ Tıp Fakültesine teslim ettiği eserler arasında; Louis Pasteur, Sigmund Spidzer, Hekimbaşı İsmail Bey, Sigmund Freud, Müşir Hafız Paşa gibi dünyaca ünlü bilim adamları ve tıpçıların da fotoğrafları bulunuyor. Bu fotoğrafların büyük çoğunluğunun nadir olduğunu düşünüyoruz. Bunların bir kısmı Türkiye'de tıp üzerine çalışmalar yapan, bir kısmı da dünya çapında tanınan kişilere aittir."

Foto 11. Nafiz Uzluk'a ait Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde bulunan tıbbi aletler ve diplomalar

MALZEMELER

1. Bistüri	12. Antiseptik Sabun	23. Manşonlu Tansiyon Aleti (2 Adet)
2. Kemik Testeresi	13. Komperatör	24. Kan Yayma Seti
3. Spatula	14. Alkol Derecesi Tespit Aleti	25. KBB Aynası
4. Refleks Çekici	15. Sütür Malzemesi	26. Civalı Tansiyon Aleti
5. Pens	16. İğne Ucu Seti	27. Delgeç
6. İğne Ucu (6 Adet)	17. Stetoskop Baş (2 Adet)	28. İlk Yardım Çantası
7. Şırınga Tüpü	18. Dişçi Aynası	29. Steril Örtü Mandalı
8. Laboratuvar Tüp (2 Adet)	19. Sülfür Kabı	30. Grafir Kalem Seti (3 Adet)
9. Termometre (7 Adet)	20. Beher	31. Preparat Alma Kabı
10. Stetoskop	21. Cam Balon	32. 28 Parçalık Laboratuvar Deney Malzeme Seti (Çantalı)
11. Enjektör seti	22. Cıva-Oksit Şişesi	

Ayrıca;

1. Tıp tarihinde meşhur yerli ve yabancı Tıp Doktorlarına ait Fotoğraflar (42 Adet)
 2. Ders Programı (1 Adet)
 3. Diploma (2 Adet)
- S.Ü Tıp Fakültesi Dekanlığında bulunmaktadır.

Uzluk ailesine ait arşiv malzemeleri, Selçuklu Araştırmaları Merkezi, SÜ Tıp Fakültesi ve Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Uzluk Arşivi'nde korunmaktadır. Kanaatimizce Uzluk Ailesinin böyle değerli bir Kütüphane ve arşivi geride kalanlara bırakması Mevlâna ve Mevlevilik ile Tıp ve Şehir Tarihi araştırmalarına büyük katkısı olmuştur.

SONUÇ

Nafiz Uzluk arşivinde: Mevlevîlik ve Mevlevîhanelerle ilgili kitaplar, hat levhalar, fotoğraf ve resimler bulunmaktadır. Bu doküman içerisinde, son Mevlevî Postnişinlerinden olan Veled Çelebi (1867-1953)'nin kendi yazdığı eserlerle, yine ondan kalan son dönem Mevlevîlik tarihine ışık tutacak önemli

belgeler de yer almaktadır. Yine Ahmed Remzi Dede ve Tahirü'l-Mevlevî gibi son devrin önemli Mevlevî şahsiyetlerinden intikal eden bazı değerli eserler de Uzluk Arşivi'ndedir.

Koleksiyonda, müellifi tanınmış ve tıp literatüründe önemli yeri olan tabiplerin ve eserlerin yanında tedavi yöntemlerinin ya da çeşitli terkiplerin listelendiği, küçük uygulamaların anlatıldığı kitapçıkları ve yazanın ya da derleyenin genellikle meçhul olduğu tıp ile ilgili eserler de bulunmaktadır.

Bu eserler bazen belli bir konu üzerindeki bilgilerin derlemesi olabileceği gibi genellikle tıbbi notlar, ilaç terkipleri, dualar, tılsımlar vb. eski tıbbın kapsamına giren çok değişik notlardan da meydana gelmektedir.

Bu kitapların zahiriyesayfalarında, derkenarlarında bulunan Nafiz Uzluk 'un özel notları bu koleksiyonu daha da değerli kılmaktadır.

Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü kütüphanesinde özellikle Nafiz Uzluk koleksiyonunda Klasik İslam tıbbının önemli eserlerinin nadide örnekleri dikkat çekmektedir. Çeşitli tıbbi mecmualar, ders notları, araştırma raporları vb. çok değişik konulardaki el yazmalarının yanında tıp dışındaki ilimlere ait konularda yazmalar da mevcuttur. Tıp, astronomi, felsefe, tasavvuf, edebiyat, sanat tarihi gibi çok değişik araştırma alanlarında da zengin eserler birçok araştırmanın konusunu teşkil edecek kadar önemlidir.

KAYNAKÇA

- Binark İsmet,, *Arşiv ve Arşivcilik Bilgileri*. Ankara 1980.
- Karpuz, Emine, "*Nimet Uzluk (1914-2000)*", *Uzluk Ailesi Armağanı*, haz. Haşim Karpuz-Ahmet Çaycı-Serdar Ceylan, Konya 2017, s. 57-58.
- Karpuz, Haşim, Yakup Şafak, "*SÜSAM Uzluk Arşivi'nin Mevlevilik ve Tıp tarihi Açısından Önemi*", *X. Milli Mevlana Kongresi Tebliğler*, II, Konya 2003.
- Özönder, Hasan, "*Uzluk Feridun Nafiz*", *Konya Ansiklopedisi*, Konya 2015, s. 29-30.
- Sayın, Ayşe Zehra, "*Konya Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Feridun Nafiz Uzluk Koleksiyonu'ndaki Tezhipli Eserler*", *Uzluk Ailesi Armağanı*, haz. Haşim Karpuz-Ahmet Çaycı-Serdar Ceylan, Konya 2017, s. 227-249.
- Şahin, Bekir, *Konya'nın Kırk Kütüphanesi*, Konya 2017.
- Şahin, Bekir, *Selçuklu'dan Günümüze Konya Belleği, Kent Hafıza Merkezleri, Kent İhtisas Kütüphaneleri, Kent Arşivleri*, Kayseri 2010.
- Şimşekler, Nuri, "*Feridun Nafiz Uzluk'a Elli Yıl Sonra Verilebilen Müjde: Mevlana Araştırma Enstitüsü*", *Akademik Sayfalar*, 4/20, s. 166.